

Ušteda izgradnje Autoputa Vc na raèun planine Prenj

21 February 2016

Ovih dana mediji u Federaciji BiH raspisali su se o tome da bi promjena planirane trase Autoputa Vc (Lot 3) na relaciji Konjic (petlja Ovèari) – Mostar Sjever (petlja Vrapèiæi) donijela uštede od oko 300 miliona eura. Prema novoj ideji Vlade FBiH trasa više ne bi išla obodom planine Prenj, kako je to planirano prvobitnom varijantom, veæ bi praktièno prolazila kroz središte planine „koristeæi pri tome prirodne pogodnosti, kao što je ulaz kroz dolinu (konjièke) Bijele, te najnovije dostupne tehnologije za tehnièku izvedbu projekta“.

Na taj naèin, kažu iz vlade, dionica bi se skratila sa ranije planiranih 53 km za 18 km, èime bi nova trasa iznosila 35 km i dobar dio iste bi prolazio tunelom (16 km) kroz neistraženo kraško podzemlje planine Prenj.

Ovaj put æemo ostaviti po strani ekološki aspekt i oèekivane negativne uticaje po okolinu ovog veoma delikatnog razvojnog projekta, te æemo negativne ekološke strane ovog projekta komentirati kada budu završena okolinska studija, odnosno kada zapoèene propisana procedura Procjene uticaja na okolinu (PUO). Ono na šta æemo se osvrnuti u ovom tekstu jeste navodna ušteda od 300 miliona eura o kojoj ovih dana govore predstavnici Vlade. Pomenuti medijski napisi o „uštedi“ nisu se sluèajno pojavili baš ovih dana, upravo u momentu kada Vlada FBiH donosi Odluku o izmjeni trase te je upuæuje u parlamentarnu proceduru na usvajanje po skraæenoj proceduri. Izuzetno je važno napomenuti da uz prijedlog izmjene trase vlada predlaže i izmjenu naèina finansiranja predmetne dionice. Naime, iz razloga što ova dionica (bilo koja od dvije varijante) predstavlja najskuplju trasu cjelokupnog Autoputa Vc, tako je model finansiranja u vidu kreditiranja od strane finansijskih institucija, praktièno neizvodiv. Stoga je vlada predložila finansiranje izgradnje dionice po modelu javno-privatnog partnerstva (JPP), odnosno po BOT sistemu (izgradi – upravlja – predaj/vrati).

Međutim, ovakav model finansiranja infrastrukturnih projekata treba koristiti samo u sluèaju da se pokazuje kao efikasniji i povoljniji nego druga rješenja, a što je u praksi rijetkost jer privatni sektor oèekuje znaèajan prihod, i ne može dobiti kredit pod povoljnim uvjetima kao što to mogu države. Takav je sluèaj i sa ovom dionicom èija je izvodivost ispod granice ekonomske izvodivosti (barem prema ranijim studijama i trenutnim komparativnim procjenama), a studija izvodljivosti nove trase trebala bi da dokaže da je ekonomska izvodljivost zasnovana na realnim èinjenicama. Drugim rijeèima, trebala bi da pokaže da li je ova dionica autoputa zaista trenutno prioritetna i neophodna ovoj državi, odnosno da li građani iste mogu sebi uopæe da je priušte.

Veæina ekonomskih pakazatelja, kao i slièni primjeri iz država u okruženju, govore da æe ovaj angažman platiti građani Federacije BiH, i to bez obzira da li æe koristiti autoput ili ne. Nekoliko zemalja, ukljuèujuæi Mađarsku, Portugal i Veliku Britaniju, imale su znaèajne probleme zbog neopravdanog korištenja BOT modela kroz javno-privatno partnerstvo, dok neke zemlje poput Švedske gotovo da više uopæe ne koriste ove modele za prometne projekte. Međutim, ono što je za Vladu FBiH trenutno najbitnije jeste da nemaju nikakve finansijske obaveze sve do završetka izgradnje dionice. Nakon toga federalna vlada, shodno vrsti potpisanog ugovora, preuzima obavezu plaæanja svih uloženih sredstava, poveæanih za pozamašne bankovne kamate redovnih otplatnih anuiteta, kao i planirani profit partnerske kompanije. Nažalost, ovaj drugi dio prièe se ne spominje u medijima, niti Vlada želi da pojašnjava ovaj najizgledniji scenario. Inaèe, u državi gdje se vlasti redovno zadužuju kod međunarodnih i komercijalnih banaka u cilju „krpljenja“ budžetskih rupa, i pri tome ostavljaju sve veæe dugove narednim generacijama, vijest o bilo kakvoj „uštedi“ zvuèi grandiozno. Pa makar ta „ušteda“ bila i na raèun nesumnjivo najvrijednijeg bh. prirodnog podruèja – planine Prenj!

Više informacija o nedostacima javno-privatnog partnerstva – izvještaji organizacije Bankwatch:

http://bankwatch.org/documents/never_mind_the_balance_sheet.pdf

http://bankwatch.org/documents/croat_web_final.pdf

http://bankwatch.org/documents/srebian_web.pdf

<http://bankwatch.org/public-private-partnerships>